

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД

Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017

УДК 336.71(07)
ББК 65.262.2р
Б 23

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 1 від 26.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач Ю. С. Тисячна

Банківське регулювання та нагляд : робоча програма для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня : [Електронне видання] / уклад. Ю. С. Тисячна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 60 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських, лабораторних занять, матеріали для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" другого (магістерського) рівня.

УДК 336.71(07)
ББК 65.262.2р

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Для сучасного етапу розвитку фінансового ринку України характерним є його банкоцентрична модель, що відображається у забезпеченні саме банківськими кредитами розширеного відтворення в реальному секторі економіки, окрім власних коштів суб'єктів господарювання. Також банки забезпечують функціонування платіжної системи країни – на банківських рахунках зосереджені кошти, які становлять основу для безготівкових розрахунків, і саме банки здійснюють ці розрахунки. Надійна та ефективна система розрахунків – це важливий компонент розвинутої економіки.

Ураховуючи важливість банківського сектору, забезпечення підвищення ефективності управління банківською діяльністю та запобігання кризовим явищам потребують відповідного регулювання, яке передбачає здійснення банківського нагляду з боку держави в особі Національного банку України, та управління банківськими ризиками на рівні банків. Необхідність регулювання банківської діяльності також обумовлена загостренням конкурентної боротьби між фінансовими посередниками на ринку банківських послуг, динамічністю змін у зовнішньому середовищі, в якому вони функціонують та, як наслідок, зростанням ризикованості здійснюваних операцій.

Отже, стійкий стан банківських установ, який у тому числі досягається їх ефективним регулюванням, забезпечує стабільність економіки країни.

Навчальна дисципліна "Банківське регулювання та нагляд" є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4; заочна форма – 6	Галузь знань 07 "Управління та адміністрування"	Базова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"	Рік підготовки	
Загальна кількість годин: денна форма – 120; заочна форма – 180		1М	1М
		Семестр	
		2-й	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 (6); самостійної роботи студента – 4,7	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Лекції	
		8 год	24 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	20 год
		Лабораторні	
		16 год	–
		Самостійна робота	
		80 год	136 год
Вид контролю			
залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 50 %;
- для заочної форми навчання – 32 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у студентів знань з теорії та практики банківського регулювання, методології та інструментарію здійснення нагляду за діяльністю банків з боку Національного банку України.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

вивчення загальних понять системи банківського регулювання та нагляду в Україні;

оволодіння нормативною базою та інструментарієм контролю за діяльністю банків у процесі їх реєстрації, ліцензування, аналізу економічних параметрів та фінансової звітності.

"Банківське регулювання та нагляд" – навчальна дисципліна, що вивчає інструменти та методи банківського регулювання та нагляду в сучасних умовах господарювання.

Предметом навчальної дисципліни є методологічні положення, теоретико-методологічні засади та інструментарій здійснення банківського регулювання та нагляду.

Вивчення даної навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях з таких навчальних дисциплін, як "Банківська система", "Центральний банк та грошово-кредитна політика", "Аналіз банківської діяльності", "Фінансовий облік у банку".

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних, лабораторних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

основні концептуальні положення і принципи банківського регулювання та нагляду;

місце і роль банківського регулювання та нагляду;

процес реєстрації банків та ліцензування банківської діяльності;

порядок пруденційного нагляду за діяльністю банків;

порядок інспектування банківських установ;

особливості оцінювання діяльності банку за допомогою комплексної рейтингової системи CAMELS;

порядок застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства;

вміти:

контролювати фінансовий стан банків та їхніх підрозділів;

контролювати виконання банками обов'язкових нормативів НБУ;

контролювати додержання банками вимог обов'язкового резервування;

аналізувати діяльність банків у процесі інспектування;

здійснювати аудит у банках;

аналізувати механізм процесу допуску банків на ринки;

застосовувати до банків адекватні заходи впливу за порушення банківського законодавства;

оцінювати діяльність банків із застосуванням рейтингової системи CAMELS;

оцінювати діяльність банків з використанням методів документарного контролю;

управляти рівнем ризикованості діяльності банків;

аналізувати механізм процесу реорганізації та ліквідації банків;

розробляти пропозиції щодо вдосконалення правових актів з регулювання діяльності банків.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
ОЗМІБРН* 1	Визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	Характеризувати засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях
		Характеризувати методи та принципи банківського нагляду
		Характеризувати форми регулювання банківської діяльності
		Характеризувати основні принципи ефективного банківського нагляду, розроблені Базельським комітетом з питань банківського нагляду
		Визначати способи організації системи банківського регулювання та нагляду
ОЗМІБРН 2	Здійснювати процедуру створення державної реєстрації банків та ліцензування їх діяльності	Визначати порядок та умови створення банків в Україні
		Визначати порядок відкриття філій, представництв та відділень банків
		Визначати порядок формування статутного капіталу банку
		Визначати порядок проведення Національним банком України вступного контролю під час реєстрації банків

Продовження табл. 2.1

1	2	3
		<p>Визначати порядок створення та державної реєстрації банків з іноземним капіталом</p> <p>Визначати порядок створення державного банку в Україні</p> <p>Визначати порядок проведення Національним банком України вступного контролю під час ліцензування банків</p> <p>Визначати порядок видачі банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення банківських операцій</p> <p>Визначати умови розширення ліцензії функціонуючого банку</p>
ОЗМІБРН 3	Здійснювати безвиїзний нагляд та виїзне інспектування банків	<p>Визначати порядок проведення Національним банком України попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків</p> <p>Визначати вимоги щодо складання та подання банками до Національного банку України форм фінансової та статистичної звітності</p> <p>Здійснювати розрахунок економічних нормативів банку</p> <p>Здійснювати контроль за дотриманням банками вимог щодо регулятивного капіталу та економічних нормативів</p> <p>Визначати порядок проведення Національним банком України поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків</p>
		<p>Визначати порядок складання планів інспектування</p> <p>Визначати порядок проведення інспекційних перевірок</p> <p>Визначати та здійснювати підготовчі заходи для проведення інспектування</p> <p>Визначати порядок здійснення позапланових перевірок</p> <p>Визначати порядок визначення комплексної рейтингової оцінки фінансового стану банку за системою CAMELS</p> <p>Визначати сукупний рейтинг банку</p> <p>Визначати порядок погодження та затвердження рейтингу банку</p>

1	2	3
ОЗМІБРН 4	Здійснювати банківський нагляд на основі оцінювання ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства	Класифікувати ризики за різними критеріями
		Будувати карту фінансових ризиків банку
		Визначати порядок вимірювання та оцінки ризиків банківської діяльності за "Системою оцінювання ризиків"
		Проводити оцінку фінансових ризиків за "Системою оцінки ризиків"
		Визначати порядок застосування заходів впливу попереднього реагування на банківські порушення
		Розробляти заходи програми оздоровлення
		Визначати порядок застосування примусових заходів впливу
ОЗМІБРН 5	Визначати напрями розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Визначати напрями реформування банківського нагляду в контексті євроінтеграції
		Удосконалення існуючих методів та інструментів банківського регулювання та нагляду

* Обґрунтування застосування методів та інструментів банківського регулювання та нагляду.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду

Тема 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду

1.1. Необхідність, мета та основні завдання банківського нагляду.

Основні причини, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду. Головна мета та основні завдання банківського нагляду в Україні. Державні органи, які виконують функції банківського регулювання та нагляду. Система загальних та специфічних функцій банківського нагляду.

1.2. Основні форми, методи та принципи банківського нагляду.

Економічні методи регулювання діяльності банків. Превентивні та протекційні заходи з Банківського регулювання та нагляду. Основні форми здійснення нагляду за діяльністю комерційних банків з боку НБУ.

1.3. Структура та основні напрямки банківського нагляду в Україні.

Основні принципи організації банківського нагляду. Система банківського нагляду на рівні центрального та регіонального апарату управління Національного банку України. Функції департаментів банківського нагляду Національного банку України.

1.4. Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ.

Моделі організації банківського регулювання та нагляду. Світовий досвід побудови служб банківського нагляду. Нагляд як структурний підрозділ центрального банку. Побудова служби банківського нагляду як самостійної структури. Змішана система нагляду.

Тема 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ

2.1. Створення і реєстрація банківських установ.

Суб'єкти проведення вступного контролю. Нормативна база для проведення вступного контролю. Організаційні та функціональні форми банківських установ. Вимоги до засновників та акціонерів банку. Вимоги до статутного капіталу банку. Документи, які подаються до Національного банку України для державної реєстрації банку. Відкриття філій і представництв банків. Підстави для відмови в державній реєстрації банку. Надання дозволу на придбання або збільшення істотної часті в банку.

2.2. Порядок ліцензування діяльності банківських установ.

Політика держави щодо ліцензування банківських установ. Операції банку, що підлягають ліцензуванню. Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій. Умови розширення ліцензії функціонуючого банку. Умови надання письмового дозволу.

2.3. Відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій.

Умови відкликання ліцензії з банку. Причини відкликання ліцензії з банку.

Тема 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків

3.1. Встановлення обов'язкових економічних нормативів регулювання діяльності банківських установ та моніторинг їхньої діяльності з боку Національного банку України.

Форми звітностей банку, що подаються до Національного банку України для розрахунку економічних нормативів. Методика розрахунку економічних нормативів. Вимоги Національного банку України до значень економічних нормативів. Нормативи капіталу. Нормативи ліквідності. Нормативи кредитного ризику. Нормативи інвестування.

3.2. Встановлення спеціальних значень економічних нормативів.

Набуття статусу спеціалізованого банку. Спеціальні значення економічних нормативів для окремих видів спеціалізованих банків.

3.3. Контроль за дотриманням банками економічних нормативів та заходи впливу за їх порушення.

Нормативна база безвиїзного нагляду. Суб'єкти організації безвиїзного нагляду. Дії Національного банку України у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів.

Тема 4. Інспектування банків

4.1. Сутність та завдання виїзного інспектування.

Порівняння інспектування з безвиїзним наглядом та аудитом. Сутність поняття виїзного інспектування. Головні завдання виїзного інспектування. Комплексна та тематична інспекційні перевірки. Етапи процесу виїзного інспектування.

4.2. Розроблення плану виїзного інспектування та використання робочого часу.

Пріоритети під час складання графіка проведення інспектування на рік. Планові перевірки. Позапланові перевірки. "Паспорт нагляду" банку. Фази процесу виїзного інспектування. Робота з керівництвом банку. Висновок про інспектування.

4.3. Порядок проведення виїзної інспекційної перевірки.

Етапи виїзної інспекційної перевірки. Звіт про підготовку до інспектування. Особливості інспектування банків I та II рівнів. Звіт за результатами комплексного інспектування та довідка за результатами тематичного чи спеціального інспектування.

4.4. Загальні висновки про стан банку за результатами інспектування.

Механізм контролю за висновками зовнішніх аудиторів у процесі інспектування та зв'язок із службою внутрішнього аудиту комерційних банків. Вимоги до структури та керівництва підрозділу внутрішнього аудиту банку. Стандарти внутрішнього аудиту: керівництво, незалежність, професійна компетентність, обсяг роботи, планування і виконання аудиторської перевірки, складання аудиторського висновку.

Змістовий модуль 2

Методи та інструменти регулювання банківської діяльності

Тема 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS

5.1. Визначення узагальнювальної оцінки фінансового стану банківської установи.

Необхідність застосування рейтингового оцінювання банків. Основні компоненти рейтингового оцінювання банку за системою "CAMELS". Етапи проведення рейтингової оцінки за системою "CAMELS". Визначення сукупного рейтингу банку. Порядок погодження та затвердження рейтингу банку.

5.2. Аналіз капіталу.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу капіталу.

5.3. Аналіз якості активів.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу якості активів.

5.4. Аналіз надходжень.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу надходжень.

5.5. Аналіз ліквідності.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу ліквідності.

5.6. Аналіз чутливості банку до ринкового ризику.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу чутливості банку до ринкового ризику.

5.7. Аналіз менеджменту.

Критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу менеджменту.

Тема 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків

6.1. Необхідність нагляду на основі оцінки ризиків. Сутність та фактори виникнення економічних ризиків банку.

Мета та завдання нагляду на основі оцінки ризиків. Напрямки трактування категорії "ризик". Функції ризику. Причини виникнення ризиків банку.

6.2. Класифікація ризиків банківської установи.

Існуючі підходи до класифікації ризиків. Класифікації ризиків за різними критеріями. Карта фінансових ризиків банку.

6.3. Фактори оцінки ризиків та системи управління ризиками.

Методи оцінювання ризиків банківської діяльності. Функції підрозділу з питань аналізу та управління ризиками. Діяльність постійно діючих комітетів з управління ризиками: кредитний комітет, комітет з управління активами та пасивами, тарифний комітет.

Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

7.1. Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення.

Заходи впливу, що застосовуються Національним банком. Застосування письмового застереження та укладання письмової угоди з комерційним банком. Зміст письмового застереження. Особливості укладання письмової угоди. Прийняття програми фінансового оздоровлення банку. Використання Національним банком заходів впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів тощо. Розпорядження про зупинення виплати дивідендів чи розподілу капіталу в будь-якій іншій формі. Установлення для банку підвищених економічних нормативів. Підвищення резервів на покриття можливих збитків за кредитами та іншими активами. Обмеження, зупинення чи припинення проведення окремих видів здійснюваних банком операцій з високим рівнем ризику. Заборона надавання бланкових кредитів. Накладання штрафів на банки. Накладання штрафів на керівників банків.

7.2. Характеристика примусових заходів впливу.

Призначення тимчасової адміністрації. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. Реорганізація банку під час тимчасової адміністрації. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку. Вимоги Національного банку до ліквідатора. Особливості ліквідації банку за рішенням його власників.

Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації

8.1. Сутність сучасної трансформації підходів до банківського нагляду.

Сучасні проблеми банківського нагляду. Проблеми та перспективи контролю нормативів ліквідності банків України. Проблеми реалізації функцій безвиїзного нагляду в Україні в контексті оцінювання фінансового стану банків. Проблеми застосування методики CAMELS.

8.2. Напрямки реформування банківського нагляду в контексті євроінтеграції.

Відповідність функціонування банківської системи України євростандартам та вимогам ЄС. Комплексна програма реформування вітчизняної банківської системи згідно із стандартами ЄС. Дотримання банками України вимог угоди Базель 2.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремих, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекційні	практичні/семінарські	лабораторні	підготовка до заняття		самостійна робота	лекційні	практичні/семінарські	лабораторні
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1										
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду										
Тема 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду	14	1	2	2	9	20	2	2	–	16

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Тема 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ</i>	14	1	2	2	9	20	2	2	–	16
<i>Тема 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків</i>	14	1	2	2	9	24	4	2	–	18
<i>Тема 4. Інспектування банків</i>	14	1	2	2	9	24	4	2	–	18
Разом за змістовим модулем 1	56	4	8	8	36	88	12	8	–	68
Змістовий модуль 2										
Методи та інструменти регулювання банківської діяльності										
<i>Тема 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS</i>	14	1	2	2	9	20	2	2	–	16
<i>Тема 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків</i>	18	1	2	2	13	36	4	4	–	18
<i>Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ</i>	18	1	2	2	13	36	4	4	–	18
<i>Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації</i>	14	1	2	2	9	20	2	2	–	16
Разом за змістовим модулем 2	64	4	8	8	44	92	12	12	–	68
Залік										
Усього годин за модулями	120	8	16	16	80	180	24	20	–	136

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1			
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду			
<i>Тема 1.</i> Організація системи банківського регулювання та нагляду	<i>Тема семінарського заняття</i> "Необхідність організації системи банківського регулювання та нагляду в Україні": 1. Основні причини, що змушують державу взяти на себе функцію банківського нагляду. 2. Превентивні та протекційні заходи по регулюванню банківської діяльності. 3. Основні принципи організації банківського нагляду	1	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 8; 10 – 13; 16; 17; 18 – 22; 25; 26; 43; 47]
<i>Тема 2.</i> Реєстрація і ліцензування банківських установ	<i>Тема семінарського заняття</i> "Особливості реєстрації та ліцензування банківських установ" Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні 1. Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні. 2. Порядок відкриття філій, представництв та відділень банківських установ. 3. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом. 4. Умови надання новоствореному банку ліцензії на здійснення банківських операцій. 5. Умови розширення ліцензії функціонуючого банку. 6. Умови та причини відкликання ліцензії з банку	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 43; 46]
<i>Тема 3.</i> Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків	<i>Тема семінарського заняття</i> "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ": 1. Форми звітностей банку, що подаються до НБУ. 2. Методика розрахунку економічних нормативів.	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 30; 35; 41]

1	2	3	4
	3. Вимоги НБУ до значень економічних нормативів. 4. Статус спеціалізованого банку. 5. Дії НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів		
<i>Тема 4.</i> Інспектування банків	<i>Тема семінарського заняття</i> "Проведення виїзних інспекційних перевірок банків": 1. Порівняння інспектування з безвиїзним наглядом та аудитом. 2. Фази процесу виїзного інспектування та "паспорту нагляду" банку. 3. Етапи виїзної інспекційної перевірки. 4. Роль служби внутрішнього аудиту банківської установи у процесі інспектування	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29; 40; 42]
Змістовий модуль 2 Методи та інструменти регулювання банківської діяльності			
<i>Тема 6.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	<i>Тема семінарського заняття</i> "Особливості впровадження концепції нагляду на основі ризиків": 1. Концептуальні засади формування системи нагляду на основі ризиків. 2. Класифікація ризиків банківської установи. 3. Вимірювання й оцінка фінансових ризиків за "Системою оцінки ризиків". 4. Принципи корпоративного управління та ризик-менеджменту в банках. 5. Оцінка систем управління ризиками банківської діяльності	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24; 44]
<i>Тема 7.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	<i>Тема семінарського заняття</i> "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи": 1. Особливості застосування заходів впливу попереднього реагування на банківські порушення. 2. Специфіка реалізації примусових заходів впливу на банківські порушення	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24; 44]

1	2	3	4
Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	<p><i>Тема семінарського заняття</i></p> <p>"Особливості розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації":</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Напрями регулювання банківської діяльності в умовах євроінтеграції та глобалізації. 2. Система економічних нормативів як головний орієнтир оцінки фінансового стану банків України. 3. Проблеми реалізації функцій безвізного нагляду в Україні в контексті оцінки фінансового стану банків. 4. Проблеми застосування методики CAMELS та вдосконалення підходів до інспектування банків України. 5. Регулювання банківського сектору в країнах ЄС 	2	<p>Основна: [1 – 4].</p> <p>Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24; 44]</p>
Усього годин			9

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно містить проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
<i>Змістовий модуль 1.</i> Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	<i>Завдання 1.</i> Визначення відповідності умов для реєстрації новоствореного банку	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 43; 46]
	<i>Завдання 2.</i> Обґрунтування рішення територіального управління НБУ щодо надання ліцензії за визначених умов	1	Основна: [1 – 3]. Додаткова: [6 – 8; 11; 13; 14; 16; 37; 38]
	<i>Завдання 3.</i> Розрахунок економічних нормативів діяльності банку та оцінка дотримання банком цих нормативів, визначення розміру штрафу відповідно до вимог НБУ у випадку недотримання	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 34; 35; 41]
	<i>Завдання 4.</i> Визначення умов для проведення Національним банком інспекційних перевірок та визначення порядку дій НБУ на етапах підготовки інспекційної перевірки	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29; 40; 42]
	<i>Колоквіум за змістовим модулем 1</i> "Банківський нагляд"		Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29; 34; 35; 40 – 46; 16]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Методи та інструменти регулювання банківської діяльності	<i>Завдання 5.</i> Визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою CAMELS	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 44]
	<i>Завдання 6.</i> Визначення та обґрунтування застосування до банків заходів впливу за порушення банківського законодавства та нормативних актів НБУ	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 26; 27; 41]
	<i>Колоквіум за змістовим модулем 2</i> "Методи та інструменти регулювання банківської діяльності"		Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5 – 8; 11 – 25; 37; 38; 41; 42; 44 – 47]
Разом годин за змістовими модулями			7

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1

Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду

Тема 3. Створення і реєстрація банків в Україні

Рівень 1. 01.10.2014 р. до територіального управління НБУ подано повний пакет документів для реєстрації банку із назвою "Національний банк розвитку" у формі відкритого акціонерного товариства. Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного фонду свідчать, що платежі здійснені в сумі 500 млн грн.

Вкажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

Рівень 2. Правління ПАТ "Володар банк" 10 жовтня поточного року прийняло рішення про створення філії в м. Харків необхідно визначити:

- 1) умови, за яких цей банк зможе здійснити рішення свого правління;
- 2) причини, за яких територіальне управління Національного банку України може відмовити вказаному банку у відкритті філії.

Рівень 3. На основі наведених далі даних необхідно розрахувати норматив максимального розміру ризику на одного контрагента та оцінити дотримання банком цього нормативу.

Показники діяльності ПАТ "Еліт банк"

Статті	Сума, млн грн
Сукупна заборгованість за позичками одного позичальника	3
Позабалансові зобов'язання банку щодо цього позичальника	0,2
Фактичний резерв за кредитами цього позичальника	0,1
Статутний капітал банку	4
Резервний фонд	1,4
Резерв під стандартну заборгованість за кредитами	3
Поточний прибуток	2
Нерозподілений прибуток	0,1
Вкладення в акції та статутні фонди підприємств	0,2
Вкладення в акції банків	0,4

Змістовий модуль 2

Методи та інструменти регулювання банківської діяльності

Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

Рівень 1. Уявіть ситуацію, що Ви працюєте в департаменті банку регулювання та нагляду. Треба перевірити фінансову дисципліну банку. ПАТ "Глобус" з зареєстрованим статутним капіталом дорівнює 500 млн грн. За звітній місяць мав такі середньозважені нормативи ліквідності:

20 % > Н4 = 15,76 % – 1 порушення протягом календарного року;

40 % > Н5 = 21,55 % – 2 порушення протягом календарного року;

60 % > Н6 = 35,68 % – 5 порушення протягом календарного року.

Необхідно визначити розмір штрафу відповідно вимог, що наведено у таблиці.

Таблиця

Розмір штрафних санкцій за порушення нормативів економічної діяльності

Норматив	Розмір штрафу у % від СК		
	За 1 порушення	За 2	За 3 і більше
Н4, Н5, Н6 (ліквідності)	0,1	0,2	0,5
Н11, Н12 (інвестування)	0,1	0,2	0,5

Рівень 2. Установою Національного банку України на підставі матеріалів інспекційної планової перевірки застосовано до банку письмове застереження. У письмовому застереженні Національний банк висловив банку своє занепокоєння станом його справ, указав на допущені порушення з метою їх усунення та конкретні заходи, яких йому необхідно вжити з метою уникнення ризикової банківської практики та запобігання порушенням нормативно-правових актів із банківської діяльності, установив строки їх усунення, зокрема, щодо:

усунення порушень банком економічних нормативів;

виправлення (коригування) фінансової звітності банку за результатами інспекційної планової перевірки.

Визначити порядок застосування Національним банком України до банків письмового застереження.

Пояснити, як повинен діяти банк після отримання письмового застереження Національного банку України.

Рівень 3. Національним банком України за результатами інспекційної перевірки ПАТ "Старокиївський банк" було виявлено факти порушення ним банківського законодавства та подання недостовірної звітності, що не відображала його реального фінансового стану. Зокрема було встановлено незадовільну якість активів та необхідність доформування під них резервів, а також недостатність розміру капіталу для покриття ризиків у діяльності ПАТ "Старокиївський банк".

З огляду на зазначене, у травні поточного року ПАТ "Старокиївський банк" було віднесено до категорії проблемних та встановлено строк для приведення його діяльності у відповідність до вимог законодавства, вжиття заходів щодо доформування резервів та нарощення капіталу.

Проте власники ПАТ "Старокиївський банк" в цей період не вживали заходів щодо фінансової підтримки ПАТ "Старокиївський банк", насамперед шляхом додаткової капіталізації. Навпаки були спроби виведення з Банку коштів. Також ПАТ "Старокиївський банк" не було розроблено прийняттого плану заходів щодо приведення своєї діяльності у відповідність до вимог законодавства. Плани, які подавались ПАТ "Старокиївський банк" до Національного банку, не містили реальних заходів та не враховували вимог та зауважень регулятора. Крім того, у діяльності Банку були виявлені нові порушення, які призводили до подання недостовірної звітності.

Визначить які дії повинен здійснити Національний банк України та обґрунтуйте свою відповідь.

7. Плани лабораторних занять

Лабораторні завдання виконуються в межах вивчення навчальної дисципліни "Банківське регулювання та нагляд" та є різновидом аудиторних навчальних занять, метою яких є формування практичних вмінь та навичок студентів, спрямованих на здійснення процедури створення державної реєстрації банків та ліцензування їх діяльності, а також визначення напрямів розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації.

Оцінки, отримані студентом за окремі лабораторні заняття, враховуються при виставленні поточного рейтингу. Тематика лабораторних занять з навчальної дисципліни "Банківське регулювання та нагляд" наведена в табл. 7.1.

Перелік тем лабораторних занять

Тематика та зміст лабораторних занять	Кількість годин	Література
Лабораторна робота 1. Визначення найбільш придатного підприємства-учасника у формуванні статутного капіталу новоствореного банку відповідно до вимог НБУ до статутного капіталу новоствореного банку	2	[47]
Лабораторна робота 2. Перевірка дотримання юридичною особою – резидентом України рекомендованих показників платоспроможності та фінансової стійкості	4	[47]
Лабораторна робота 3. Визначення взаємозв'язку рівня концентрації капіталу в банківській системі України та її фінансової стійкості	4	[31]
Лабораторна робота 4. Порівняння діючих наборів індикаторів фінансової стійкості за методами НБУ та МВФ	2	[36]
Лабораторна робота 5. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України за різними методами	4	[30; 32; 33]
Усього		16

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 66,67 % (80 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (120 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися

до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; підготовку презентації за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; підготовку до лабораторних занять; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму).

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання банківської діяльності, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду				
<i>Тема 1.</i> Організація системи банківського регулювання та нагляду	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Необхідність організації системи банківського регулювання та нагляду в Україні". Написання есе на тему "Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ"	9	Презентація результатів	Основна: [1 – 5]. Додаткова: [6 – 8; 16 – 22; 25; 26; 43, 47]

Продовження табл. 8.1

1	2	3	4	5
<i>Тема 2.</i> Реєстрація і ліцензування банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Вимоги та обмеження щодо створення і реєстрація банків в Україні". Самостійна робота над темою "Відкликання ліцензії на здійснення банківських операцій"	9	Експрес-контрольна робота за темами 1 і 2. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 37; 38; 43; 45; 46]
<i>Тема 3.</i> Пруденційний безвізний нагляд за діяльністю банків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ". Самостійна робота над темою "Контроль за дотриманням банками економічних нормативів та заходи впливу за їх порушення". Підготовка до поточної КР	9	Експрес-контрольна робота за темами 3 і 4. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 34; 35; 41]
<i>Тема 4.</i> Інспектування банків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Проведення візних інспекційних перевірок банків". Самостійна робота над темою "Вимоги до структури та керівництва підрозділу внутрішнього аудиту банку. Стандарти внутрішнього аудиту". Підготовка до поточної КР	9	Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 14; 15; 29; 40; 42]
Усього за змістовим модулем 1		36		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2				
Методи та інструменти регулювання банківської діяльності				
<i>Тема 5.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка есе на тему "Особливості, переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS, альтернативні методики". Підготовка до поточної КР	9	Поточна контрольна робота. Колоквіум за модулем 1. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 44]
<i>Тема 6.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Впровадження концепції нагляду на основі ризиків". Підготовка до експрес-контрольної роботи за темою 8	13	Експрес-контрольна робота за темою 7. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 15; 23; 24; 44]
<i>Тема 7.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Вивчення лекційного матеріалу; пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>семінарського заняття</i> "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи". Підготовка до поточної контрольної роботи та колоквіуму	13	Експрес-контрольна робота за темою 8. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 27; 41; 43; 44]
<i>Тема 8.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка презентації за заданою проблематикою. Підготовка до поточної КР	9	Поточна КР. Колоквіум за модулем 2. Презентація результатів	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [6 – 8; 27; 34; 37]
Усього за змістовим модулем 2		44		
Усього за модулем		80		

8.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду

1. Визначте зміст регулювання банківської діяльності.
2. Назвіть функції НБУ.
3. Визначте функції банківського нагляду.
4. Визначте основні принципи ефективного банківського нагляду.
5. Розкрийте зміст методів банківського нагляду.
6. Які саме операції банків потребують особливого контролю з боку центрального банку?
7. Визначте основні повноваження регулятивно-наглядових органів країн з ринковою економікою.
8. Визначте організаційну структуру системи банківського регулювання та нагляду Національного банку України.
9. Визначте, яка модель організації систем банківського регулювання та нагляду є характерною для України.
10. Охарактеризуйте моделі організації систем банківського регулювання та нагляду за суб'єктом регулювання.

Тема 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ

1. Визначте порядок та умови створення банків в Україні.
2. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України вступного контролю при реєстрації банків.
3. Обґрунтовано доведіть необхідність належного регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи України.
4. У яких організаційно-правових формах можуть створюватися банки в Україні?
5. Визначте порядок створення державного банку в Україні.
6. Які територіально відокремлені структурні підрозділи можуть створювати банки?
7. Назвіть основні причини, які змушують НБУ відізвати ліцензію на здійснення банківських операцій.
8. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України вступного контролю при ліцензуванні банків.
9. Назвіть операції, що можуть виконувати банки на підставі отриманих банківської ліцензії та письмового дозволу.
10. Визначте умови отримання банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення банківських операцій.

Тема 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків

1. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.
2. Визначте завдання попереднього контролю на етапі безвиїзного нагляду за діяльністю банків.
3. Назвіть вимоги щодо складання та подання банками до Національного банку України форм фінансової та статистичної звітності.
4. Назвіть економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання банками згідно з "Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні".
5. Поясніть особливості встановлення значень економічних нормативів для спеціалізованих банків.
6. Визначте порядок здійснення контролю за дотриманням банками вимог щодо регулятивного капіталу банків та економічних нормативів.
7. В яких випадках встановлюються для банків спеціальні значення економічних нормативів?
8. Охарактеризуйте порушення, за результатами виявлення яких НБУ має право встановлювати підвищені значення економічних нормативів.
9. Що таке капіталізація банківської установи?
10. Як розраховується норматив платоспроможності банку?

Тема 4. Інспектування банків

1. Назвіть суб'єктів та визначте порядок проведення Національним банком України поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
2. Визначте завдання поточного контролю в процесі виїзного інспектування банків.
3. Назвіть види та визначте об'єкти інспекційних перевірок.
4. Визначте порядок складання планів інспектування. Поясніть особливості складання річного та квартального планів інспекційних перевірок.
5. Назвіть етапи та визначте порядок проведення інспекційних перевірок.
6. За яких підстав НБУ може прийняти рішення про проведення позапланової перевірки?
7. Визначте роль та завдання служби внутрішнього аудиту банку.
8. Які організації мають право здійснювати зовнішній аудит комерційного банку?

9. Які види банківської діяльності перевіряються зовнішнім аудитором?
10. Назвіть головні об'єкти внутрішнього аудиторського контролю.

Тема 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS

1. У чому полягає економічна сутність поняття рейтингової оцінки?
2. Визначте мету оцінки діяльності банків за рейтинговою системою.
3. Назвіть основні компоненти рейтингової системи CAMELS.
4. Визначте фактори, які впливають на визначення рейтингових оцінок компонентів рейтингової системи CAMELS.
5. Поясніть порядок визначення комплексної рейтингової оцінки фінансового стану банку за системою CAMELS.
6. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "4" або "5"?
7. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "1" або "2"?
8. Який стан мають банки, які дістали комплексну рейтингову оцінку "3"?
9. Визначте порядок затвердження рейтингу банку, встановленого за результатами інспекційної перевірки.
10. На основі яких матеріалів визначається комплексний рейтинг банку?

Тема 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків

1. Поясніть сутність ризиків банківської діяльності. Назвіть їхні види.
2. Обґрунтуйте необхідність застосування концепції ризику в процесі банківського нагляду.
3. Визначте стандарти достатності капіталу на покриття ризиків згідно з Базельськими угодами про капітал.
4. Визначте підходи до оцінки ризиків згідно з Базельською угодою про капітал II.
5. Поясніть особливості нагляду за діяльністю банків на основі оцінки ризиків за "Системою оцінки ризиків".
6. Визначте порядок вимірювання та оцінки ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".
7. Поясніть особливості вимірювання та оцінки фінансових ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".
8. Поясніть особливості вимірювання та оцінки нефінансових ризиків банківської діяльності за "Системою оцінки ризиків".

9. Визначте учасників процесу та інфраструктуру корпоративного управління ризиками в банках України.

10. Які вимоги до систем управління ризиками діють в банках України?

Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ

1. У яких випадках НБУ може використовувати такий захід впливу як письмове застереження і у який строк банківська установа повинна подати відповідь на письмове застереження НБУ?

2. Які конкретні заходи щодо поліпшення фінансового стану банку можуть відобразитися у письмовій угоді?

3. У яких випадках до банківської установи застосовується такий захід впливу як прийняття програми фінансового оздоровлення?

4. Ким здійснюється контроль за виконанням банком програми фінансового оздоровлення?

5. У якому випадку програма фінансового оздоровлення вважається завершеною?

6. Назвіть підстави та визначте порядок призначення тимчасової адміністрації.

7. Назвіть підстави та визначте порядок відкликання банківської ліцензії та ініціювання Національним банком процедури ліквідації банку.

8. Що таке реорганізація банку та які види реорганізації існують? У яких випадках НБУ має право прийняти рішення про примусову реорганізацію банку?

9. З якою метою та у яких випадках Національний банк призначає тимчасову адміністрацію банку?

Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації

1. Визначте сучасні проблеми банківського нагляду в Україні.

2. Розкрийте основні положення Комплексної програми реформування вітчизняної банківської системи згідно із стандартами ЄС.

3. Охарактеризуйте дотримання банками України вимог угоди Базель 2.

4. Яким чином функціонування банківської системи України має відповідати євростандартам та вимогам ЄС?

5. Обґрунтуйте доцільність чи недоцільність реорганізації діючої моделі організації банківського регулювання та нагляду в Україні відповідно до загальноєвропейських та світових тенденцій об'єднання наглядових органів за діяльністю фінансового сектору.

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу: індивідуальне здавання виконаних робіт.

10. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, рольові ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 10.1 і 10.2).

Таблиця 10.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду	Проблемна лекція з питання "Доцільність реорганізації діючої моделі організації банківського регулювання та нагляду в Україні відповідно до загальноєвропейських та світових тенденцій об'єднання наглядових органів за діяльністю фінансового сектору", банки візуального супроводу

1	2
<i>Тема 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ</i>	<i>Лекція проблемного характеру з питання "Необхідність регулювання доступу іноземного капіталу до банківської системи України", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків</i>	<i>Лекція проблемного характеру з питання "Необхідність застосування економічних нормативів для регламентації діяльності банківської установи", банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 4. Інспектування банків</i>	<i>Міні-лекція з питання "Організація внутрішнього аудиту в банку та його інспектування", банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS</i>	<i>Лекція проблемного характеру з питання "Особливості та обмеження застосування методики CAMELS", банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків</i>	<i>Лекція проблемного характеру з питання "Необхідність нагляду на основі оцінки ризиків", банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ</i>	<i>Міні-лекція з питання "Основні заходи програми фінансового оздоровлення банку", банки візуального супроводу</i>
<i>Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації</i>	<i>Лекція проблемного характеру з питання "Відповідність євростандартам та вимогам ЄС щодо функціонування банківської системи України", банки візуального супроводу</i>

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних

питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Рольова гра – це групова форма навчання, у процесі якої використовується рольова структура ведення заняття, тобто набір ролей, які

регламентують діяльність і поведінку студентів. Рольова гра відіграє важливу роль в активізації навчально-виховного процесу. Це досягається активізацією пізнавально-оцінювальної та практичної діяльності учасників заняття, певною організацією їх взаємодії та спілкування.

Таблиця 10.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
<i>Тема 1.</i> Організація системи банківського регулювання та нагляду	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Організаційна побудова системи банківського регулювання та нагляду: зарубіжний та вітчизняний досвід"	Робота в малих групах, презентації
<i>Тема 2.</i> Реєстрація і ліцензування банківських установ	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості реєстрація і ліцензування банківських установ"	<i>Рольова гра</i> , презентації
<i>Тема 3.</i> Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Встановлення і контроль економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 4.</i> Інспектування банків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Порівняння інспектування з безвиїзним наглядом та аудитом"	Семінари-дискусії, презентації
<i>Тема 5.</i> Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 6.</i> Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Особливості впровадження концепції нагляду на основі ризиків"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 7.</i> Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації
<i>Тема 8.</i> Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	<i>Семінарське заняття.</i> Тема: "Напрями регулювання банківської діяльності в умовах євроінтеграції та глобалізації"	Робота в малих групах, мозкові атаки, презентації

11. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 68);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиумів за змістовними модулями відповідно до графіка навчального процесу з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі колоквиумів за змістовними модулями відповідно до графіка навчального процесу з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у виконанні лабораторних робіт;
- складання та захист звітів з лабораторних робіт;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- захист презентації;
- перевірка домашніх завдань.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача. Колоквиум проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за виконання студентом презентації ставиться за умови її відповідності всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. У ході оцінювання презентації увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності її захисту викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання презентації є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;
грамотність подачі матеріалу;
використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється у формі колоквиумів за модулями з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль. Для зарахування дисципліни достатньо набрати мінімум 60 балів. Колоквиум охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами певних компетентностей (див. табл. А.1).

Зразок завдання колоквиуму

Завдання 1 (стереотипне). 01.11.2016 р. до територіального управління НБУ подано повний пакет документів для реєстрації ПАТ "Гранат банк". Копії платіжних документів про сплату внесків до статутного фонду свідчать, що платежі здійснені в сумі 500 млн грн. При цьому відомо, що засновниками банку є ТОВ "Автрамат & Со" (25 %), ТОВ "Імекс" (25 %), ТОВ "Альта" (15 %), АТ "Діброва" (25 %), благодійна організація "Надія" (10 %). Вкажіть, яке рішення прийме територіальне управління НБУ.

Завдання 2 (стереотипне). Правління ПАТ "Корал банк" 1 листопада поточного року прийняло рішення про створення представництва на території інших держав, необхідно визначити:

- 1) умови, за яких цей банк зможе здійснити рішення свого правління;
- 2) причини, за яких Національний банк України може відмовити вказаному банку у створенні представництва українського банку на території інших держав.

Завдання 3 (діагностичне). Визначте розмір регулятивного капіталу банку на 01.01.2016 р. та зробіть висновок щодо його достатності за умов, що наведені далі.

№ п/п	Кошти банку	Сума, тис грн
1	2	3
1	Сплачений статутний капітал банку	135 000
2	Неоприлюднені фонди	15 000
3	Резерви під активні операції банку	150 000
4	Недосформовані резерви під кредитну заборгованість	22 500

1	2	3
5	Нерозподілений прибуток за 2012 рік	60 000
6	Капіталізовані дивіденди	30 000
7	Резерви під стандартну заборгованість суб'єктів	45 000
8	Нематеріальні активи,	18 000
8.1	У тому числі сума зносу нематеріальних активів	4 500
9	Субординований капітал, що був отриманий банком у 2010	120 000
10	Емісійні різниці	9 000
11	Вкладення до недиверсифікованих ІСІ	12 000
12	Вкладення у дочірні компанії	57 000
13	Прибуток за 2013 рік, який очікує затвердження	21 000

Завдання 4 (евристичне). На основі наведеного звіту про фінансовий стан визначте, яку суму кредиту може надати ПАТ "Дельта банк" без порушення нормативів ліквідності.

**Звіт про фінансовий стан (Баланс) ПАТ "Дельта банк"
за 1 квартал 2014 року, тис. грн**

Найменування статті	Звітний період	Попередній період
1	2	3
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	6 074 337	4 834 369
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку	266 246	526 586
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	14 183	869 150
Кошти в інших банках, у т.ч.:	700 347	542 828
в іноземній валюті	423 307	305 811
резерви під знецінення коштів в інших банках	-4 544	-1 948
Кредити та заборгованість клієнтів, у т.ч.:	45 011 996	40 109 664
кредити та заборгованість юридичних осіб, у т.ч.:	23 647 771	20 638 625
в іноземній валюті	12 551 692	94 10 131
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	-1 063 438	-807 552
кредити та заборгованість фізичних осіб, у т.ч.:	21 364 225	19 471 039
в іноземній валюті	3 554 446	2 500 324
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	-2 486 277	-2 302 724
Цінні папери в портфелі банку на продаж, у т.ч.:	6 502 543	5 160 469
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	-11 329	-11 329
Інвестиційна нерухомість	1 920 682	1 897 093
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	5 897	6 542

1	2	3
Відстрочений податковий актив	8 725	0
Основні засоби та нематеріальні активи	572 343	555 767
Інші фінансові активи, у т.ч.:	626 343	493 624
резерви під інші фінансові активи	-473 329	-383 645
Інші активи, у т.ч.:	77 322	63 280
резерви під інші активи	-2 922	-3 400
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	336 343	239 046
Усього активів, у т.ч.:	62 117 937	55 298 418
в іноземній валюті	24 138 615	16 651 156
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків, у т.ч.:	15 480 318	11 968 663
в іноземній валюті	2 745 176	2 582 648
Кошти клієнтів, у т.ч.:	37 167 638	36 126 458
кошти юридичних осіб, у т.ч.:	10 570 764	9 991 097
в іноземній валюті	4 480 111	2 554 464
кошти юридичних осіб на вимогу, у т.ч.:	6 645 308	3 960 719
в іноземній валюті	2 939 606	1 347 359
кошти фізичних осіб, у т.ч.:	26 596 874	26 135 361
в іноземній валюті	12 951 699	10 938 213
кошти фізичних осіб на вимогу, у т.ч.:	4 207 000	3 358 604
в іноземній валюті	2 590 002	1 271 858
Боргові цінні папери, емітовані банком, у т.ч.:	1 224 426	1 215 257
в іноземній валюті	66 869	48 790
Інші залучені кошти	20 586	112 167
Відстрочені податкові зобов'язання	0	407
Резерви за зобов'язаннями	459	697
Інші фінансові зобов'язання	1 017 592	508 773
Інші зобов'язання	93 969	105 877
Субординований борг	2 649 576	1 934 775
Усього зобов'язань, у т.ч.:	57 654 564	51 973 074
в іноземній валюті	22 915 583	18 220 709
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	2 327 000	2 327 000
Незареєстровані внески до статутного капіталу	988485	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	375 267	302 701
Резервні та інші фонди банку	665 497	665 497
Резерви переоцінки	107 124	30 146
Усього власного капіталу	4 463 373	3 325 344
Усього зобов'язань та власного капіталу	62 117 937	55 298 418

Оцінювання відповідей студентів на питання і завдання колоквиуму здійснюється за такими критеріями:

для стереотипного завдання (максимальна оцінка – 2 бали): 2 бали – за наявність і ґрунтовність відповіді із чітким посиланням на відповідні статті нормативно-законодавчих документів; 1,5 бала – за наявність і ґрунтовність відповіді; 1 бал – надано необґрунтовану, проте правильну відповідь;

для діагностичного завдання (максимальна оцінка – 5 балів): 4 – 5 балів – виконано правильно всі дії за правильним алгоритмом і надано повні пояснення та зроблено висновки. Підхід до вирішення завдання свідчить про повне володіння студентом матеріалом; 2 – 4 бали – наведені простіші початкові формули без будь-яких пояснень, почато розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки; 1 – 2 бал – надано неповну відповідь, з допущенням неточностей (помилки) або нерозумінням деяких пунктів завдання; 0,5 – 1 бал – завдання не вирішено, формули не наведені, подані початкові елементи алгоритму розв'язання;

для евристичного завдання (максимальна оцінка – 7 балів): 6 – 7 балів – завдання виконані як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Під час виконання завдань студент застосовує системні знання навчального матеріалу, робить аргументовані та обґрунтовані висновки щодо отриманих результатів. Під час розкриття запитання дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу, обґрунтовано позицію автора щодо розглянутої проблеми, наведено основні напрямки її вирішення; 5 – 6 балів – концептуально правильне вирішення завдання, наявність повних висновків, причому продемонстровані системні знання навчального матеріалу, проте у розрахунку деяких показників допущені незначні неточності; 2 – 5 балів – у процесі виконання завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, знає алгоритм дій, при цьому припускається помилка та робить не достатньо повні висновки, проте методичний підхід до вирішення завдання є правильним, і достатня кількість розрахунків є правильними; 1 – 2 бали – у процесі розв'язання завдання мають місце частково помилкові аргументації щодо загального висновку, розпочато виконання завдання без аргументації дій та наявності комплексного бачення аналітичного процесу, припущені концептуальні помилки; 0,5 – 1 бал – у ході вирішення завдання спостерігається неопанування значної частини програмного матеріалу, подані початкові елементи алгоритму розв'язання.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 12.1.

Таблиця 12.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Год	Методи та форми навчання		ОЦІНКА рівня сформованості компетентностей		
					Форми контролю	Максимальний бал	
1	2	3	4		5	6	
Змістовий модуль 1						52	
Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду							
ОЗМБРН* 1, ОЗМБРН* 2 Визначати та характеризувати теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду. Здійснювати процедуру створення державної реєстрації банків та ліцензування їх діяльності	1	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду. ТЕМА 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ	Активна участь у занятті	2
			2	Практичне заняття	Семінарське заняття за темою: "Необхідність організації системи банківського регулювання та нагляду в Україні". Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	2
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка домашніх завдань	4
					Підготовка до аудиторних занять. Написання есе на тему "Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю банківських установ"		
	2	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 1. Визначення найбільш придатного підприємства-учасника у формуванні статутного капіталу новоствореного банку відповідно до вимог НБУ до статутного капіталу новоствореного банку	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
					Складання та захист звіту з лабораторної роботи 1	2	
		СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка готовності до аудиторних занять	
					Підготовка до аудиторних занять		

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4		5	6		
ОЗМІБРН* 1, ОЗМІБРН* 2	3	СРС	2	Практичне заняття	Ділова гра "Створення та реєстрація банківської установи в Україні". Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	2	
			6	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка домашніх завдань	2	
		СРС	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 2 Перевірка дотримання юридичною особою – резидентом України рекомендованих показників платоспроможності та фінансової стійкості	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
				2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка готовності до аудиторних занять	
ОЗМІБРН 3	5	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків. ТЕМА 4. Інспектування банків	Активна участь у занятті	2	
			2	Практичне заняття	Обговорення теми: "Методи ефективного банківського нагляду та їх взаємозв'язок". Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	2	
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка домашніх завдань	2	
	6							Ауд.
		СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка готовності до аудиторних занять		
	7							Ауд.
		СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять. Підготовка до колоквіуму	Перевірка готовності до аудиторних занять		

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4		5	6	
ОЗМІБРН 3 Здійснювати безвиїзний нагляд та виїзне інспектування банків	8	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3. Визначення взаємозв'язку рівня концентрації капіталу в банківській системі України та її фінансової стійкості	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
		СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка готовності до аудиторних занять	
					Підготовка до аудиторних занять		
Змістовий модуль 2 Методи та інструменти регулювання банківської діяльності						48	
ОЗМІБРН 3, ОЗМІБРН 4 Здійснювати безвиїзний нагляд та виїзне інспектування банків. Здійснювати банківський нагляд на основі оцінки ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства	9	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS. ТЕМА 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків	Активна участь у занятті	2
		Ауд.	2	Практичне заняття	Семинарське заняття на тему "Необхідність нагляду на основі ризиків". Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у занятті	2
		СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка домашніх завдань	4
	Підготовка до аудиторних занять. Написання есе на тему "Особливості, переваги та недоліки методики рейтингової оцінки за системою CAMELS, альтернативні методики"						
	10	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 3. Визначення взаємозв'язку рівня концентрації капіталу в банківській системі України та її фінансової стійкості	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
					Складання та захист звіту з лабораторної роботи 3	2	
СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка готовності до аудиторних занять			
			Підготовка до аудиторних занять				
ОЗМІБРН 4, ОЗМІБРН 5	11	Ауд.	2	Лекція	ТЕМА 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ. ТЕМА 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Активна участь у занятті	2
		Ауд.	2	Практичне заняття	Семинарське заняття на тему "Заходи впливу попереднього реагування на банківські порушення та примусові заходи". Вирішення практичних завдань за темами	Активна участь у виконанні практичних завдань	2

Продовження табл. 12.1

1	2	3	4	5	6		
ОЗМІБРН 4, ОЗМІБРН 5 Здійснювати банківський нагляд на основі оцінки ризиків та застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства. Визначати напрями розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	11	СРС	10	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка домашніх завдань	2
	12	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 4. Порівняння діючих наборів індикаторів фінансової стійкості за методиками НБУ та МВФ	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 4	
		СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка готовності до аудиторних занять	
	13	Ауд.	2	Практичне заняття	Презентація за темою "Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації"	Презентація	8
		СРС	10	Підготовка до занять	Підготовка презентації Вивчення основної та додаткової літератури	Перевірка готовності до аудиторних занять	
	14	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 5. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України за різними методиками	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2
		СРС	2	Підготовка до занять	Вивчення основної та додаткової літератури Підготовка до аудиторних занять	Перевірка готовності до аудиторних занять	
	15	Ауд.	2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовим модулем 2	КОЛОКВІУМ	16
		СРС	10	Підготовка до занять	Підготовка до колоквіуму за змістовим модулем 2. Підготовка до екзамену	Перевірка готовності до аудиторних занять	
	16	Ауд.	2	Лабораторне заняття	Лабораторна робота 5. Оцінка фінансової стійкості банківської системи України за різними методиками	Активна участь у виконанні лабораторних робіт	2

Закінчення табл. 12.1

1	2	3	4				5	6
	16						Складання та захист звіту з лабораторної роботи 5	2
		СРС	2	Підготовка до занять	Підготовка до захисту звіту з лабораторної роботи		Перевірка готовності до аудиторних занять	
Усього годин		120	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни					100
з них								
аудиторні		40	33,3 %	підсумковий контроль				100
самостійна робота		80	66,7 %					

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
12	8	10	6	4	6	8	14	
Колоквіум				Колоквіум				
16				16				

Примітка. T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 12.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Перевірка домашнього завдання	Презентація	Колоквіум	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1 Теоретичні та методичні засади організації банківського регулювання та нагляду	Тема 1	1 тиждень	2	2		4	–	–	8
		2 тиждень	–	–	4	–	–	–	4
	Тема 2	3 тиждень	–	2	–	2	–	–	4
		4 тиждень	–	–	2	–	–	–	2
	Тема 3	5 тиждень	2	2	–	2	–	–	6
		6 тиждень	–	–	4	–	–	–	4
	Тема 4	7 тиждень	–	2	–	–	–	16	18
		8 тиждень	–	–	2	–	–	–	2
Змістовий модуль 2 Методи та інструменти нагляду та регулювання банківської діяльності	Тема 5	9 тиждень	2	2	–	4	–	–	8
		10 тиждень	–	–	4	–	–	–	4
	Тема 6	11 тиждень	2	2	–	2	–	–	6
		12 тиждень	–	–	4	–	–	–	4
	Тема 7	13 тиждень	–	–	–	–	8	–	8
		14 тиждень	–	–	2	–	–	–	2
	Тема 8	15 тиждень	–	–	–	–	–	16	16
		16 тиждень	–	–	4	–	–	–	4
Усього			8	12	26	14	8	32	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12.4).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

13. Рекомендована література

13.1. Основна

1. Васюренко О. В. Банківський нагляд : підручник / О. В. Васюренко, О. М. Сидоренко. – Київ : Знання, 2011. – 503 с.
2. Коваленко В. В. Банківський нагляд : навч. посіб. / В. В. Коваленко. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 262 с.
3. Міщенко В. І. Банківський нагляд : підручник / В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – Київ : Центр наук. дослідж. НБУ ; Ун-т банк. справи НБУ, 2010. – 497 с.
4. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – С. 30.
5. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 29. – С. 238.

13.2. Додаткова

6. Банківська система України : монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 187 с.
7. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів : монографія / О. В. Дзюблук, Б. П. Адамик, Г. Р. Балянт [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль : Астон, 2012. – 358 с.
8. Банківське регулювання і нагляд: методологія та практика : монографія / Л. М. Єріс, Л. М. Алексенко, Л. В. Кузнецова та ін. ; за заг. ред. Коваленко В. В. – Одеса : Атлант, 2013. – 492 с.
9. Бойківська Л. І. Методи оцінок банківських ризиків / Л. І. Бойківська // Актуальні проблеми розвитку регіону. – 2009. – № 5. – С. 164–168.
10. Гойванюк М. П. Міжнародний досвід організації систем регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ / М. П. Гойванюк // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць ; вип. 32. – Суми : УФБС НБУ, 2011 р. – С. 333–341.
11. Гойванюк М. П. Необхідність регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівні / М. П. Гойванюк // Економіка та ефективна

організація фінансових та виробничих процесів : міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 жовт. 2011 р.) – Київ : Аналіт. центр "Нова економіка", 2011. – С. 101–104.

12. Гойванюк М. П. Організаційна побудова системи банківського регулювання / М. П. Гойванюк // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : VI Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 трав. 2011 р.) – Суми : УФБС НБУ, – 2011. – С. 156–159.

13. Жежерун Ю. В. Зарубіжний досвід забезпечення безпеки банківської діяльності [Електронний ресурс] / Ю. В. Жежерун // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Актуальні питання безпеки фінансової системи держави" (м. Харків, 21 лютого 2014 року). – Харків, 2014. – Режим доступу : http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/37_zhezherun.pdf

14. Жидовська Н. М. Організація внутрішнього аудиту в банку та його інспектування / Н. М. Жидовська // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(1). – С. 175–183.

15. Заруцька О. П. Банківський нагляд з використанням структурно-функціонального аналізу: теорія, світовий і вітчизняний досвід [Текст] : монографія / О. П. Заруцька. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. – 379 с.

16. Комарницька Л. Міжнародний та вітчизняний досвід організації систем банківського регулювання та нагляду / Л. Комарницька // Матеріали I-ої міжнародної наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених "Стратегічні орієнтири розвитку економіки України" (Львів, 27 лютого 2013 р.). – Львів, 2013. – С. 111–112.

17. Линников А. С. Правовое регулирование банковской деятельности и банковский надзор в Европейском Союзе : монография / А. С. Линников. – Москва : Статут, 2009. – 189 с.

18. Міщенко В. Базель III: нові підходи до регулювання банківського сектору / В. Міщенко, А. Незнакова // Вісник НБУ. – 2011. – № 1. – С. 4–9.

19. Науменкова С. Нові тенденції в механізмі регулювання фінансового сектору / С. Науменкова // Вісник НБУ. – 2011. – № 12. – С. 4–11.

20. Науменкова С. В. Система регулювання ринків фінансових послуг зарубіжних країн : навч. посіб. / С. В. Науменкова, В. І. Міщенко. – Київ : Центр наук. досліджень НБУ : Ун-т банків. справи НБУ, 2010. – 170 с.

21. Регулювання діяльності банків в умовах глобальних викликів : монографія / Л. О. Примостка, М. М. Діба, О. О. Чуб та ін. ; ред.:

Л. О. Примостка ; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – Київ : КНЕУ, 2012. – 459 с.

22. Родзинский Ю. Л. Банковская деятельность. Регулирование и надзор: Сравнительный анализ денежно-кредитного регулирования и контроля США и России : монография / Ю. Л. Родзинский. – Санкт-Петербург : Альфа, 2000. – 110 с.

23. Управління банківськими ризиками : навч. посіб. / Л. О. Примостка, П. М. Чуб, Г. Т. Карчева та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – Київ : КНЕУ, 2007. – 600 с.

24. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. Т. 1: Управління ризиками базових банківських операцій / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2012. – 283 с.

25. Финансовый надзор в России и Германии: Международный опыт и актуальные тенденции / под общ. ред. Э. Маркварта, И. Короленко. – Москва, 2007. – 234 с.

26. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету : монографія / О. Хаб'юк. – Івано-Франківськ : ОІППО ; Снятин : ПрутПринт, 2008. – 260 с.

27. Чернадчук В. Д. Заходи впливу Національного банку України за порушення банківського законодавства: поняття та види / В. Д. Чернадчук // Держава та регіони. Сер. : Право . – 2014. – № 2. – С. 38–43.

28. Чернадчук В. Д. "Непримусові" заходи впливу Національного банку України за порушення банківського законодавства : питання теорії та практики / В. Д. Чернадчук // Підприємництво, господарство і право. – 2012 . – № 8 . – С. 63–66.

29. Чепелюк Г. Економічно-правові засади взаємодії зовнішніх аудиторів та інспекторів банківського нагляду / Г. Чепелюк // Вісник національного банку України. – Київ, 2014. – № 1. – С. 37–40.

13.3. Інформаційні ресурси

30. Бобиль В. В. Удосконалення моделі оцінки фінансової стійкості сучасної банківської системи / В. В. Бобиль // Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Проблеми економіки транспорту. – 2011. – Вип. 2. – С. 11-18. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpdnuzt_pet_2011_2_4.pdf.

31. Довгань Ж. М. Взаємозв'язок рівня концентрації капіталу в банківській системі України та її фінансової стійкості / Ж. М. Довгань // Наука й економіка. – 2013. – № 1 (29). – С. 7–15. – Режим доступу : [http://kheu.km.ua/m/PDF/Science%20and%20Economics%20-%202013,%20N.%201%20\(29\).pdf](http://kheu.km.ua/m/PDF/Science%20and%20Economics%20-%202013,%20N.%201%20(29).pdf).

32. Д'яконова І. І. Дослідження оцінки рівня фінансової стабільності як складового елементу механізму державного регулювання банківської системи / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордань // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 302–306. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/2015/1_0/302_306.pdf.

33. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. – № 4 – С. 3–12. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/Downloads/Fu_2012_4_2.pdf

34. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. за №368 [Електронний ресурс] / Документ v0503500-14, редакція від 19.08.2014 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

35. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затверджена Постановою Правління НБУ від 24.11.2011 р. № 373 [Електронний ресурс] / Документ z0169-13, редакція від 29.12.2012 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

36. Іщенко О. О. Система індикаторів фінансової стійкості банку: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії [Електронний ресурс] / О. О. Іщенко // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4094>

37. Лист Національного банку України "Щодо розширення комерційним банкам ліцензії на здійснення банківських операцій" від 02.07.98 № 41-212/1220-4817 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v4817500-98>.

38. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків", затверджене Постановою Правління НБУ від 15.03.2004 р. № 104; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Документ v0104500-04, редакція від 15.03.2004 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>.

39. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

40. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

41. Про організацію внутрішнього аудиту в комерційних банках України : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 20.03.1998 р. № 114; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Документ z1055-01, редакція від 03.12.2001 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0548500-98>.

42. Про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 22.09.2014 р. № 593 [Електронний ресурс] // Документ z1590-12, редакція від 22.09.2014 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1590-12/page>.

43. Про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 30.09.2014 р. № 614 [Електронний ресурс] // Документ z0703-01, редакція від 30.09.2014 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0703-01>.

44. Про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 14.10.2004 р. № 485; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Документ z0638-13, редакція від 27.03.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1413-04>.

45. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 08.05.2001 р. № 171; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Документ v0060500-05, редакція від 23.02.2005 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.

46. Про порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 15.08.2011 р. № 281; зі змінами і доповненнями

[Електронний ресурс] // Документ z2156-12, редакція від 03.12.2012 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1054-11>.

47. Про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів : Положення, затверджене Постановою Правління НБУ від 08.09.2011 р. № 306; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Документ z1413-13, редакція від 25.07.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1203-11/page>.

48. Про структуру системи банківського нагляду Національного банку України та його повноваження щодо адекватного реагування на порушення в діяльності комерційних банків : Положення: постанова НБУ від 17.11.97 № 380 [Електронний ресурс] // Документ v0486500-97, редакція від 17.11.97 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0486500-97>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Банківське регулювання та нагляд" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Організація системи банківського регулювання та нагляду					
Характеризувати засади регулювання діяльності банків на міжнародному та національному рівнях	Головна мета та основні завдання банківського нагляду в Україні. Економічні методи регулювання діяльності банків. Знання структури служби банківського нагляду в Україні. Знання законодавства, що регламентує діяльність системи банківського нагляду в Україні	Знання основних принципів організації банківського нагляду; світовий досвід побудови системи банківського нагляду; функції системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів банківського нагляду НБУ; функції системи банківського нагляду України	Характеризувати моделі організації банківського регулювання та нагляду. Характеризувати рівні системи банківського нагляду в Україні. Визначати функції системи банківського нагляду на рівні відповідних департаментів системи банківського нагляду України	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості здійснення організації системи банківського регулювання та нагляду	Відповідальність за обґрунтованість застосування економічних методів регулювання діяльності банків. Здатність до подальшого навчання і самодосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 2. Реєстрація і ліцензування банківських установ					
<p>Здатність до визначення процедури створення та реєстрації банківських установ в Україні.</p> <p>Здатність до визначення процедури ліцензування банківської діяльності в Україні</p>	<p>Знання вимог до реєстрації банківських установ, що регламентуються чинним законодавством;</p> <p>вимог до ліцензування банківської діяльності, що регламентуються чинним законодавством</p>	<p>Знати вимоги до пакету документів при реєстрації банківської установи, особливості процедури ліцензування діяльності діючих та новостворених банківських установ. Розуміти сутність процедури реєстрації банківської установи, сутність процедур реєстрації та ліцензування банківської установи діяльності. Підстави для надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку. Особливості реєстрації банків з іноземним капіталом. Спеціальні вимоги до певних видів діяльності банків</p>	<p>Формувати пакет документів для реєстрації банківської установи. Визначати умови для надання дозволу на придбання або збільшення істотної участі в банку. Вміти визначати особливості відкриття філій, відділень, представництв банку. Формувати пакет документів для ліцензування діяльності банківської установи.</p> <p>З позиції працівника НБУ своєчасно виявляти порушення у діях банківських установ відповідно до чинного законодавства та відкликати банківську ліцензію</p>	<p>Встановлення комунікативного контакту з засновниками фінансової установи.</p> <p>Донесення інформації про особливості здійснення процедури реєстрації діяльності банківських установ.</p> <p>Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи.</p> <p>Донесення інформації про особливості здійснення процедури ліцензування діяльності банківських установ</p>	<p>Відповідальність за легітимність реєстрації банківських установ.</p> <p>Відповідальність за якість сформованих документів стосовно реєстрації банківських установ.</p> <p>Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб.</p> <p>Відповідальність за легітимність ліцензування діяльності банківських установ.</p> <p>Відповідальність за якість сформованих документів стосовно ліцензування діяльності банківських установ.</p> <p>Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб</p>

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Пруденційний безвиїзний нагляд за діяльністю банків					
Здатність складати "паспорт нагляду" банку з метою визначення обсягу та природи наглядової діяльності	Методика розрахунку економічних нормативів. Вимоги Національного банку України до значень економічних нормативів	Функції організації безвиїзного нагляду в системі НБУ. Знати форми звітностей банку, що подаються до НБУ. Знати методику розрахунку економічних нормативів та вимоги до їх значень. Знати повноваження НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів. Розуміти сутність економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ, та необхідність їх дотримання	Розраховувати економічні нормативи. З позиції працівника банківської установи вміти своєчасно виявляти відхилення значень нормативів від вимог НБУ для уникнення штрафів й інших дій НБУ. З позиції працівника НБУ вміти здійснювати контроль за виконанням лімітів і нормативів банківськими установами та своєчасно реагувати на їх відхилення	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, зі співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про особливості або зміни у розрахунку економічних нормативів та вимог до їх значень	Відповідальність за якість звітності, що надається НБУ для працівника банківської установи. Відповідальність за правильність розрахунку та виконання нормативів, встановлених НБУ, для працівника банківської установи. Відповідальність за результати перевірки відповідності значень економічних нормативів, що регламентують діяльність банківських установ, вимогам, що до них висуваються з боку НБУ, для працівника НБУ. Відповідальність за легітимність дій НБУ у разі невиконання банком економічних нормативів або порушення нормативно-правових актів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Інспектування банків					
Здатність до складання плану виїзного інспектування банку	Сутність процедури інспектування банківських установ	Порядок складання планів інспектування. Порядок проведення інспекційних перевірок. Права та обов'язки інспекторів і керівників банку	Визначати порядок проведення інспекційної перевірки та формувати звіт за результатами комплексного інспектування та надання довідки за результатами тематичного чи спеціального інспектування. Створювати інформаційну базу з метою використання її даних для прогнозування банківської діяльності та планування поточного контролю	Встановлення комунікативного контакту з суб'єктами інспектування банків. Донесення інформації про результати інспектування	Відповідальність за якість та об'єктивність інспекційної перевірки. Відповідальність за прозорість результатів інспекційних перевірок. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
Тема 5. Комплексна рейтингова оцінка діяльності банків за системою CAMELS					
Здатність до визначення рейтингової оцінки діяльності банків	Основні компоненти рейтингового оцінювання банку за системою "CAMELS". Етапи проведення рейтингової оцінки за системою "CAMELS". Визначення сукупного рейтингу банку	Знати методику визначення рейтингової оцінки банку за даними аналізу складових системи "CAMELS". Знати критерії встановлення рейтингової оцінки банку за даними аналізу складових системи "CAMELS". Розуміти сутність рейтингової оцінки та її призначення	Формувати інформаційну базу для визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS". Користуватись методикою визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS" та визначати рейтинг банків. Здійснювати контроль за діяльністю банку за результатами рейтингової оцінки "CAMELS"	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації про методику визначення рейтингової оцінки діяльності банків за системою "CAMELS" та критерії за даними аналізу її складових	Відповідальність за якість рейтингової оцінки діяльності банків для працівника НБУ. Відповідальність за прозорість визначення рейтингової оцінки діяльності банків для працівника НБУ. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

Продовження додатка А
Продовження табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Банківський нагляд на основі оцінки ризиків					
Визначати засади ефективного функціонування системи управління ризиками банку	Функції ризику. Причини виникнення ризиків банку. Класифікації ризиків за різними критеріями. Карта фінансових ризиків банку. Характеристика чинників, що впливають на ризики при здійсненні активно-пасивних та позабалансових операцій	Сутність та фактори виникнення економічних ризиків банку. Класифікація банківських ризиків. Функції підрозділу з питань аналізу та управління ризиками. Діяльність постійно діючих комітетів з управління ризиками: кредитний комітет, комітет з управління активами та пасивами, тарифний комітет	Визначати причини виникнення економічних ризиків банку. Управляти рівнем ризикованості діяльності банків	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо визначення причини виникнення економічних ризиків банку	Відповідальність за точність оцінки економічних ризиків банку або ймовірність зміни параметрів ризиків
Тема 7. Застосування до банків заходів впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ					
Визначати заходи впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Характеризувати заходи впливу за порушення ними банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Застосування письмового застереження та укладання письмової угоди з банком. Прийняття програми фінансового оздоровлення банку. Використання Національним банком заходів впливу щодо обмеження окремих видів діяльності, підвищення нормативів, накладання штрафів тощо. Призначення тимчасової адміністрації. Реорганізація та реструктуризація комерційних банків. Відкликання банківської ліцензії та ліквідація банку	Розробляти програму фінансового оздоровлення банківської установи. Обґрунтовувати рішення щодо скасування режиму фінансового оздоровлення. Аналізувати механізм процесу реорганізації та ліквідації банків	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, зі співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо застосованих заходів впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ	Відповідальність за обґрунтованість заходів впливу за порушення банками банківського законодавства та нормативних актів НБУ

Закінчення табл. А.1
Закінчення додатка А

1	2	3	4	5	6
Тема 8. Розвиток банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації					
Розуміти вплив євроінтеграції та глобалізації на розвиток банківського регулювання та нагляду	Головні пріоритети нагляду	Напрямки реформування банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Здійснювати порівняльний аналіз вимог вітчизняного банківського нагляду та банківського нагляду країн Європейського Союзу	Встановлення комунікативного контакту з різними типами суб'єктів банківського регулювання; здатність формувати пропозиції щодо розвитку банківського регулювання та нагляду в контексті євроінтеграції та глобалізації	Здатність до подальшого навчання; відповідальність за якість сформованих рекомендацій

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	13
5. Теми та плани семінарських занять.....	14
6. Теми практичних занять	17
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	19
7. Плани лабораторних занять.....	21
8. Самостійна робота.....	22
8.1. Контрольні запитання для самодіагностики	26
9. Індивідуально-консультативна робота	30
10. Методи навчання	30
11. Методи контролю	34
12. Розподіл балів, які отримують студенти	40
13. Рекомендована література.....	47
13.1. Основна	47
13.2. Додаткова	47
13.3. Інформаційні ресурси	49
Додатки.....	53

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

БАНКІВСЬКЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА НАГЛЯД

**Робоча програма
для студентів спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Тисячна** Юнна Сергіївна

Відповідальний за видання *О. М. Колодізєв*

Редактор *В. О. Бутенко*

Коректор *О. Г. Лященко*

План 2017 р. Поз. № 44 ЕВ. Обсяг 60 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*